

TRIČETRT STOLETJA Z GORAMI

Rodil se je pred začetkom prve svetovne vojne, torej še v časih cesarja **Franca Jožefa**, v Mojstrani, v krstni list so mu zapisali datum rojstva 7. november 1913: gorniška korenina **Gregor Klančnik**, predsednik največjega slovenskega planinskega društva Ljubljana Matica, je bil predlansko pozno jesen star 80 let, pa ga ni to niti najmanj motilo in je prisostvoval lanskemu jesenskemu »vrhu na vrhu« ter v imenu »svojega« planinskega društva, ki skrbi tudi za Aljažev stolp na vrhu Triglava, podpisal novo pogodbo o zavarovanju in patronatu nad tem malone sto let starim slovenskim kulturnim spomenikom na najvišji točki države.

O svoji mladosti je za *Planinski vestnik* povedal: »V rani mladosti sem doživljal prvo svetovno vojno, mešanico narodnosti avstrijske vojske, ki je utrjevala drugo frontno linijo soške fronte, lačne italijanske ujetnike in gnečo v naši domači hiši. Prihod srbskih vojakov sem doživljal kot pravo rešitev dolgotrajne môle in sem v osnovno šolo na Dovjem vstopil v že osvobojeni domovini.

Bližina visokih gora mi je narekovala življenjsko usmeritev. Mežaklja, kjer smo imeli svoj rovt, me je prva pritegnila. Prvič me je oče nesel v nahrbtniku, pozneje pa je ta gora postala moje vežbališče, s katerega sem obudoval mogočnost Triglavskega pogorja.

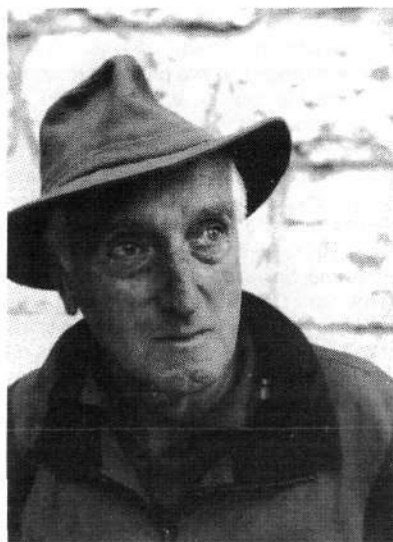
Vrh Triglava sem prvič dosegel 15. avgusta 1926 v zgodnjih jutranjih urah. Na predvečer smo se z bratom in sosedom ob 9. uri odpravili od doma z željo, da bi zjutraj s Triglava videli morje. Bilo je jasno, morje pa smo si bolj predstavljali kot ga videli. Popoldne smo se vrnilo domov. Prvi obisk Triglava je trajal samo 18 ur, a dovolj, da me je pridobil za celo življenje.

Nadaljeval sem z obiski gora, zanimivo pa je, da mi je pri tem največ pomagal Sokol. Ta je poleg telovadbe vključeval tudi planinstvo in smučarska tekmovanja. Že kot otrok sem torej pripadal pomembni kombinaciji telesne kulture: poleti hoja v gore, pozimi smučarski tek in skoki, vse skupaj pa obogateno s telovadbo.

Velikokrat sem se podal na Triglav, od leta 1930 pa obvezno preko Stene. Pred drugo svetovno vojno smo redno obiskovali tudi Zahodne Julijce. Bili so dosegljivi s kolesom in bili so v inozemstvu. Nikoli nisem zapostavljal drugih gorá in redki so slovenski vrhovi preko 2000 metrov, na katere nisem stopil že pred drugo svetovno vojno in po njej.

PD Ljubljana-Matica je bilo od začetka organiziranega planinstva v Sloveniji priča planinskih dogajanj pri nas, vi osebno pa kakšnega tričetrt stoletja. Spomnite se nekaterih prelomnih dogodkov iz te svoje in splošne planinske zgodovine!

»Zanimivo je: pred drugo svetovno vojno sem bil reden gornik in plezalec, pa vendar nisem bil član planinskih organizacij, pač pa Smučarskega društva Dovje-



Gregor Klančnik

Mojstrana. V naši občini Dovje-Mojstrana, ki jo je od leta 1921 kot župan vodil moj oče, je pomembno vlogo igralo Slovensko planinsko društvo, ki je bilo organizator izgradnje večine prvih slovenskih triglavskih postojank. Domačini smo imeli prednost v postojankah na območju naše občine; imeli smo brezplačno prenočevanje. To je bil razlog, da nam članstvo v SPD in v Skali ni bilo nujno.

Ali je mogoče primerjati razmerja med Slovenskim planinskim društvom (SPD) in takratnimi podružnicami ter med sedanjo Planinsko zvezo Slovenije (PZS) in planinskimi društvi?

»Po ustanovitvi SPD 27. februarja 1893 so se po Sloveniji ustanovljale podružnice, v Ljubljani pa je poleg Osrednjega odbora, ki je spodbujal aktivnosti podružnic, obstajalo tudi Osrednje društvo SPD, predhodnik PD Ljubljana-Matica, ki je uredničevalo gradnje in oskrbovanja postojank in poti. Osrednje društvo je imelo premožno ljubljansko bazo, zato so bile druge podružnice nevoščljive. Postopek pretvarjanja Osrednjega društva v Ljubljansko podružnico SPD pa je trajal do leta 1937, torej skoraj do začetka druge svetovne vojne, po kateri se je SPD preoblikovala v PZS.

Po osvoboditvi, leta 1945, so se pogoji za razvoj planinstva bistveno izboljšali, nastala so planinska društva v vseh predelih Slovenije, ki so se povezala v svojo zvezo, PZS. Vse planinske postojanke in nepremičnine so bile vknjižene na PZS, društva pa so jih dobila samo v oskrbovanje. Pod SPD je bil lastnik in oskrbovalec isti, pod PZS pa sta lastnik in oskrbovalec postojanke različni, kar je vir spora.

Kakšna so vaša mnenja o množičnosti in elitnosti v planinski organizaciji?

»Planinarjenje je telesno kulturna zvrst, ki se lahko goji od rane mladosti do pozne starosti. Starši, ki svoje otroke vodijo v gore in jim vcepijo potrebo po gorskem svetu, jih obogatijo za vse življenje. Če si želimo vsakega mladince, da bi se vključil med planince, si želimo tudi množičnosti. Sam sem v Slovenskih železarnah vpeljal štiri letne izlete v slovenske hribe, v Julijce, Kamniške in Savinjske Alpe, Karavanke in na druge vrhove. Z organiziranimi pohodi so mnogi stopili na vrhove, ki jih sicer nikoli ne bi dosegli. To pomeni, da organizirane pohode v gore odobravam.

To pa ne pomeni, da sem proti vrhunskim dosežkom alpinistov in športnih plezalcev. Tudi pri PD Ljubljana-Matica poleg rekreativnega planinstva podpiramo delovanje odseka alpinistov in plezalcev. Le pri razmerju porabljenih sredstev doma in v tujini bi morali obiski domačih sten in vrhov ponovno dobiti primerno veljavo. «*Triglav je poletne in jesenske mesece že dolgo odlično obiskovana romarska pot predvsem Slovencev. Povejte svoje mnenje o teh romanjih ter o pohodih stotinj in najrazličnejših vrhov na ta vrh!*

»Triglav je najvišji vrh in simbol Slovenije. Tega prvenstva mu ni mogoče vzeti. Tudi želje večine Slovencev, vsaj enkrat stopiti k Aljaževemu stolpu, ni možno zadušiti, možno pa je planince uspešneje usmerjati na obiske drugih slovenskih vrhov. Zavedati pa se je potrebno tega, da naše vrhove nad 2000 metrov obiskujemo v glavnem samo tri mesece in da devet mesecev več ali manj samevajo. Podaljševanje sezone obiskovanja gora bi bilo zato zaželeno.

Poseben problem na Slovenskem pa je vera, da je šnops koristen pri planinarjenju. Te vcepljene zmote bi se morali znebiti. Sam sem letno opravil po 40 in več višinskih kilometrov vzponov, vedno brez alkoholnih pijač. «

V Zahodnih Alpah in še kje so na visokih gorskih vrhovih običajna najrazličnejša znamenja, najpogostejše križi. Pred drugo svetovno vojno so stala tudi na nekaterih slovenskih gorskih vrhovih, po vojni so jih »odpravili«, zdaj jih ponekod spet postavljajo. Kaj menite o različnih vrstah znamenj na naših gorskih vrhovih?

»Različna znamenja na gorske vrhove ne spadajo. To pa ne pomeni, da je potrebno podirati tista, ki jih je dala preteklost. To v prvi vrsti velja za Aljažev stolp, ki bo 7. avgusta slavil že svojo stoletnico. Tudi križ na Škrlatici, ki je brez potrebe končal v severni grapi tega našega podprvaka, bi brez škode lahko vrnili na prvotno mesto. Novih znamenj po slovenskih vrhovih pa ne bi smeli postavljati. «

Kako se bodo po vašem mnenju končali sedanji včasih kar ostri pogovori med nekaterimi planinskimi društvi in PZS, ki se v glavnem tičejo lastnine in do katerih je prišlo po zadnjih političnih in družbenih spremembah pri nas?

»Vprašanja lastništva planinskih postojank in drugih planinskih nepremičnin nimajo nobene zveze z denacionalizacijo, niti s privatizacijo. Brez ustvarjanja in kapitala pretvarjati družbeno lastnino v privatno imovi-



Dva predsednika nekdanjih prvih dveh podružnic SPD, Ljubljane in Kamnika, Gregor Klančnik in Slavko Rajh 19. novembra 1993 na slavnostni akademiji ob 100-letnici PD Kamnik



Gregor Klančnik in direktorica Zavarovalnice Triglav Nada Klemečič 1. oktobra 1994 pri Aljaževem stolpu na Triglavu

no se v planinstvu ne sme pojaviti. Drugo pa je uskladitev lastništva postojank z organizacijo, ki jih oskrbuje in upravlja. To so planinska društva. Vodstvo PZS se ne bo moglo dolgo tolažiti, da je njegova avtoriteta v lastništvu postojank. PZS mora skrbeti za skladno delovanje društev, za učinkovito zastopstvo planinstva pri organih oblasti in v republiški športni organizaciji. Distanciranje od enotne športne organizacije, Olimpijskega komiteja in združenja športnih zvez Slovenije, je spodrseljaj, ki se PZS ne bi smel dogoditi. Vse pa je popravljivo. «

Čemu dati v sedanji planinski organiziranosti prednost: gospodarstvu, plezalstvu, izletništvu ali nemara celo kulturi?

»Temeljna naloga vsakega planinskega društva je skrb za razvoj planinstva, zato mora za to aktivnost imeti odseke. Tudi planinskega gospodarstva društva ne smejo dati iz rok, če hočejo, da strehe postojank ne bodo puščale. Kultura je spremljevalka planinstva. Tako kot je v preteklosti planinstvo prispevalo pomemben delež pri utrjevanju in razvoju slovenstva, mora tudi v prihodnosti dajati svoj prispevek slovenski literaturi in umetnosti. To vlogo neposredno opravlja tudi Planinski vestnik. «